

SAMER I UTSTÄLLNINGEN NORDBOR

NORDISKAMUSEET.SE

**NORDISKA
MUSEET**
DJURGÅRDEN

Till läraren

Den här studiehandledningen använder ni tillsammans med Nordiska museets audioguide [Samer i Nordbor](#). Audioguiden har sammanlagt 26 avsnitt, men alla avsnitt har inte fått en fråga i studiehandledningen.

Om dina elever lyssnar på alla avsnitt i utställningen tar det cirka 70-80 minuter inklusive tiden det tar att gå mellan stoppen.

Frågorna är listade i olika nivåer. Nivåerna visas i två olika färger.

Du som lärare bedömer vilken nivå som passar dina elever. Nivåerna är ibland flytande, då kan samma fråga ha olika färger.

 LÄTTARE/ MEDEL

 MEDEL/ SVÅRARE

Koppling till läroplanen

Flera avsnitt och flera frågor har kopplingar till Lgr22:

402, 403, 407, 408, 409 kan kopplas till SO åk 1–3:

Berättelser i antik och nordisk mytologi samt samisk religion.

404, 407 kan kopplas till Historia åk 4–6: Maktförhållanden och levnadsvillkor i Norden ca 1500–1800. Kampen om den politiska makten i Norden. Reformationen och framväxten av en stark kungamakt i Sverige.

415 kan kopplas till Historia åk 7–9: Industrialiseringen i Europa och Sverige. Olika orsaker till industrialiseringen och konsekvenser av denna för människor och miljö.

401, 412, 418 kan kopplas till Svenska åk 4–6 och 7–9:

Språkbruk i Sverige och Norden. De nationella minoritetsspråken i Sverige.

Begrepp

I texten finns olika begrepp som kan vara nya för eleverna. Vi har förklarat några av dem i respektive textstycke.

Tips

Låt alla elever börja med att lyssna på avsnitt **401 Intro** och gärna avsluta med **426 Vi är samer och vill vara samer**.

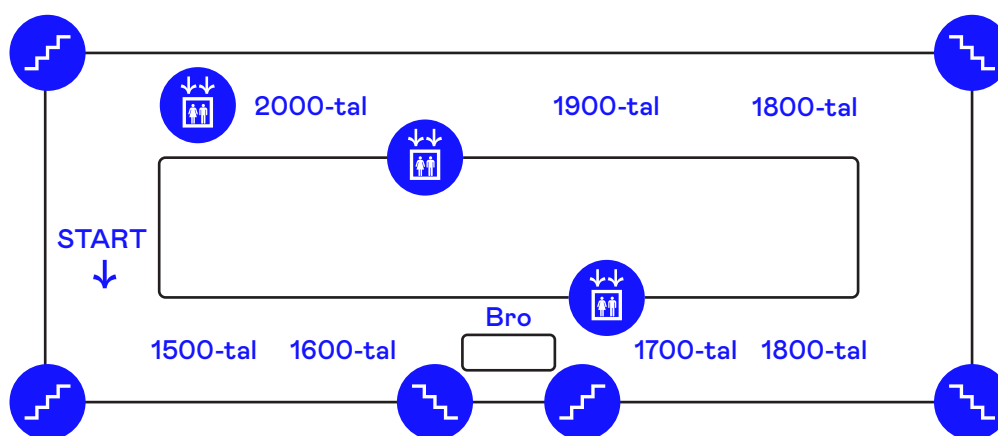
För eleven

Lyssna först på avsnitt 401

Lyssna sedan på de avsnitt som din lärare har valt åt dig.
Efter varje avsnitt svarar du på den fråga som hänger i hop
med just det avsnittet.

Karta över utställningen, plan 4

1500-talet

Lyssna på avsnitt 402.

Fråga: Vad användes trumman till? Diskutera eller skriv ditt
svar här:

NÅJD/ Noaidi

Nåjden var en person som kunde spå framtiden och som man trodde kunde resa mellan olika världar. En nåjd kunde också ha särskilda kunskaper om hur sjukdomar botades. Nåjden ansågs ofta vara en klok person. Många nåjder var män men det fanns också kvinnliga nåjder.

- ● **Fråga:** Fanns det en enda gud eller flera gudar och gudinnor i den samiska religionen? Diskutera eller skriv svaret här:

- **Lyssna på: 403**

Fråga: Björnen var speciell för samerna, på vilket sätt? Diskutera eller skriv svaret här:

- **Fråga:** Hur begravdes björnen? Varför begravdes den på det sättet? Diskutera eller skriv svaret här:

- ● **Lyssna på: 404**

Fråga: Varför ville kungen att det skulle finnas marknadsplatser? Diskutera eller skriv svaret här:

1600-talet

- ● Lyssna på: 405, (406), 407, 408
Fråga: Varför skulle samerna kristnas?
Diskutera eller skriv svaret här:

- ● **Fråga:** Vad hände med samernas spåtrummor under 1600-och 1700-talet? Diskutera eller skriv svaret här:

- ● **Fråga:** Hur begravdes samer innan de blev kristna?
Diskutera eller skriv svaret här:

1700-talet

CARL VON LINNÉ

Är Sveriges mest kända forskare.
Han skapade regler för hur växter och djur ska namnges. Han skapade också ett system för hur man delar upp djur och växter i olika grupper.

Lyssna på: 409

Fråga: Vad tänkte Carl von Linné om samerna?
Diskutera eller skriv svaret här:

Lyssna på: 410

Fråga: På vilket sätt blev Sápmi koloniserat? Diskutera tillsammans eller skriv svaret här:

Fråga: Kan du komma på andra områden i världen som blivit koloniserade? Diskutera eller skriv svaret här:

Lyssna på: 411

Fråga: Varför tror du att samerna gav barnen ett svenskt och ett samiskt namn? Diskutera eller skriv svaret här:

Fråga: Vad betyder ditt namn för dig och din identitet? Berätta för en klasskompis eller skriv svaret här:

Lyssna på: 412

Fråga: hur många samiska språk finns det? Skriv svaret här:

Fråga: Har du hört samiska någon gång? Skriv svaret här:

Fråga: Har du lärt dig något samiskt ord nu, när du lyssnat på audioguiden? Vilket? Berätta för en klasskompis eller skriv svaret här:

Fråga: Pratar du flera språk, vilka? Berätta för en klasskompis eller skriv svaret här:

LAPP

”Lapp” är ett ålderdomligt ord för same, idag anses det både nedsättande och kränkande. Same är det ord som ska användas. Ordet härstammar från samernas egna ord för människa.

1800-TALET

- **Lyssna på: 415**
Fråga: På vilket sätt påverkade industrialiseringen samerna?
Diskutera tillsammans eller skriv svaret här:

- **Fråga:** Vad är det för skillnad på fjällsamer och skogssamer?
Diskutera tillsammans eller skriv svaret här:

- **Fråga:** Varför trängdes skogssamerna bort från sin mark?
Diskutera tillsammans eller skriv svaret här:

- ● **Uppgift:** I den här montern finns det många föremål, välj ett som gör dig nyfiken, läs mer om det i skärmen eller i din mobil. Varför blev du nyfiken på det här föremålet? Fundera själv eller berätta för en klasskompis. Eller rita av föremålet.

- ● **Lyssna på: 416**
Fråga: Hur gör du för att undvika fördomar mot andra människor? Fundera för dig själv eller diskutera med en klasskompis.

- ● **Lyssna på: 417**
Fråga: Vad är jojk för något? Skriv svaret här:

Lyssna på: 418

Fråga: Samerna är Sveriges urfolk, men också en nationell minoritet. Vilka andra nationella minoriteter finns det i Sverige? Diskutera tillsammans eller skriv svaret här:

Fråga: Vad betyder det att vara nationell minoritet? Diskutera tillsammans eller skriv svaret här:

Fråga: Vad betyder det att vara urfolk? Diskutera tillsammans eller skriv svaret här:

SAMEBY

En sameby är inte en by där det bor samer. En sameby är en förening som organiserar renskötsel tillsammans. En sameby är också ett geografiskt område. I området (samebyn) betar renarna och de samer som tillhör samebyn kan jaga och fiska där. I Sverige finns det 51 samebyar från Härjedalen till Norrbotten.

- **Lyssna på: 419**
Fråga: På vilket sätt var det en stereotyp bild av samer som visades på Skansen? Diskutera tillsammans.

- **Fråga:** Hur gick det till när myggorna släpptes ut i världen? Berätta för varandra.

- **Fråga:** Vilket är ditt bästa knep att slippa myggbett? Berätta för en klasskompis.

- ● **Lyssna på: 420**
Fråga: När är samernas nationaldag och varför firas den? Berätta för en klasskompis eller skriv svaret här:

- **Fråga:** Vad heter samernas första tidning? Skriv svaret här:

1900-tal

Lyssna på: 421

Fråga: Vad hette skolan som renskötande samebarn gick i?

Skriv svaret här:

Fråga: Under vilket årtionde fick alla samiska barn samma rättighet till skola och utbildning? Diskutera tillsammans eller skriv svaret här:

Fråga: Vad innebar ”lapp-ska-vara-lapp”-politiken?

Diskutera tillsammans eller skriv svaret här:

NOMAD

Nomader är ett namn på folk eller grupper av människor som inte är bofasta och som lever på boskapsskötsel och ibland jakt.

Lyssna på: 422

Fråga: Hur hjälpte samiska renskötare den norska motståndsrörelsen under den tyska ockupationen? Diskutera tillsammans eller skriv svaret här:

Lyssna på: 423

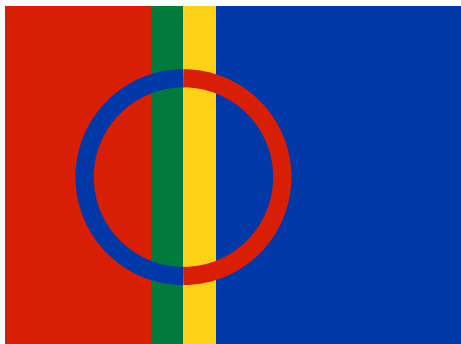
Fråga: Efter andra världskriget ökar konsumtionen i Sverige och elförbrukningen går upp. Vad kommer elen ifrån och hur påverkar det samer? Diskutera tillsammans eller skriv svaret här:

Lyssna på: 424

Fråga: Vad betyder duodji? Skriv svaret här:

● ● Avsluta med att lyssna på 426

DEN SAMISKA FLAGGAN

Den samiska flaggan är gemensam för hela Sápmi, alltså för Sverige, Norge, Finland och Ryssland. Cirkeln i mitten av flaggan är en symbol för solen och månen. Den röda färgen i cirkeln står för solen och den blå står för månen. Flaggans färger röd, blå, gul och grön kommer från koltan som är den traditionella samiska dräkten.

Bilden på omslaget: Två barn som precis kommit till Ellis Island utanför New York. De har på sig koltar från Arjeplog och de kom till New York tillsammans med sina adoptivföräldrar. De var två av hundratusentals andra nordbor som emigrerade till USA för att försöka få ett bättre liv. Foto: Augustus Frederick Sherman/ New York public library